

Na osnovu člana 41. alineja 9. Statuta Radiotelevizije Bosne i Hercegovine Upravni odbor BHRT-a na 193. jednici održanoj dana 30.01.2023.godine donosi

UREĐIVAČKA NAČELA RADIOTELEVIZIJE BOSNE I HERCEGOVINE (BHRT)

Ova načela u osnovi govore o standardima kojih se posloводства, urednici, uposlenici i vanjski saradnici Radiotelevizije Bosne i Hercegovine trebaju pridržavati kako bi bolje razumjeli i izvršavali svoju misiju služenja javnosti. No, načela ne čine kvalitet programa. Ona su samo vodič za posloводства i uposlene, a kvalitet programa postiže se stalnom profesionalnom obukom i posvećenosti poslu.

1. OPĆE ODREDBE

1.1. Emiteri Javnog radiotelevizijskog sistema u Bosni i Hercegovini svojim programima služe javnosti. Radiotelevizija BiH, Radiotelevizija Federacije BiH i Radiotelevizija Republike Srpske svoje medijske funkcije ostvaruju u okviru Javnog radiotelevizijskog sistema Bosne i Hercegovine. Njihova je zadaća informirati građane, ali i omogućavati javne debate u kojima se profiliraju ciljevi i interesi demokratske javnosti. Imaju obavezu promovirati historijske i sadašnje nacionalne, kulturološke i religijske, privredne, regionalne i druge pozitivno vrednovane specifičnosti Bosne i Hercegovine. Za svoj rad i ukupno medijsko djelovanje emiteri su jedino odgovorni javnosti. Činjenica da građani plaćaju pretplatu, iz koje se finansira funkcioniranje javnih RTV servisa u Bosni i Hercegovini, potencira uzajamnost djelovanja i međusobnog uvažavanja bosanskohercegovačke javnosti i javnih emitera. Načela javnih emitera zasnovana su na općim profesionalnim standardima, propisima i pravilima Regulatorne agencije za komunikacije (CRA), te na Zakonu o osnovama Javnog radiotelevizijskog sistema u BiH i istovrsnim entitetskim zakonima, a podrazumijevaju se i obaveze iz internih akata. Javni emiteri dužni su osigurati raznovrsne i izbalansirane programske sadržaje za različite platforme (radijski i televizijski kanali, web, internet radio, društvene mreže i budući novi mediji). Programi moraju zadovoljavati visoke etičke standarde i standarde kvaliteta medijskih žanrova u kojima se oni iskazuju. Programi javnih servisa promoviraju ljudska prava i demokratske slobode, društvenu pravdu, toleranciju i razumijevanje među pripadnicima zajednice.

1.2. U programima javnih emitera zastupljeni su informativni, obrazovni, dokumentarni, kulturni, religijski, zabavni, sportski i dječiji sadržaji. Javni servisi samostalno, ili njihove zajedničke produkcije, trebaju biti kreativni štab svih oblika produkcije najvišeg kvaliteta. Oni su, također, obavezni podsticati razvoj domaćeg stvaralaštva i domaće produkcije u svijetu i na lokalnim nivoima.

1.3. Upravna tijela i posloводства javnih emitera u svom djelovanju i pri izradi planskih dokumenata podržavat će uvođenje novih tehnologija, platformi kako bi mediji javnih servisa mogli izvršavati svoje zadaće prema javnosti.

1.4. Uposlenici javnih emitera uređivat će i proizvoditi programe u skladu s najvišim profesionalnim kriterijima štiteći slobodu medija i pravo na komentiranje i kritiku. Urednici i urednička tijela poštivat će stvaralačke i umjetničke slobode novinara i autora u okvirima ovih načela. Kvalitet je zasnovan na profesionalnosti, nezavisnosti, nepristranosti i etičnosti

urednika/novinaru u izvještavanju. Emitirani sadržaji moraju biti urađeni prema uredničkim standardima i BHRT preuzima odgovornost za njihov kvalitet i vjerodostojnost.

1.5. Javni emiteri dužni su prenositi sjednice ili dijelove sjednica parlamenata kada ta tijela na dnevnom redu imaju zakone i odredbe koji su izuzetno važni za cjelokupnu javnost. Javni emiteri imaju posebne obaveze u praćenju predizbornih i izbornih aktivnosti. Obaveza im je i poštivanje pravila koja u tim prilikama donose nadležna tijela.

Konačnu odluku o izboru i načinu praćenja sjednica parlamenata, izbornih aktivnosti i događaja za koje najšira javnost pokazuje interes, donosi uređivački tim emitera/kolegij urednika. Obaveza je i prenošenje kulturnih, sportskih i drugih događaja za koje najšira javnost pokazuje interes.

1.6. BHRT, RTVFBiH i RTRS radit će zajedno i podržavati jedni druge u okviru Javnog radiotelevizijskog sistema Bosne i Hercegovine.

PROFESIONALNI STANDARDI UREDNIKA I NOVINARA

U ostvarivanju temeljnih programskih načela novinari i urednici BHRT-a poštivat će sljedeće profesionalne standarde:

2. NEPRISTRANOST

Nesprisanost je ključna vrijednost javnih emitera i nijedna programska oblast nije izuzeta. Novinari imaju slobodu da ispituju bilo koju temu sve dok za to postoje uređivački razlozi. Nije prihvatljivo navođenje javnosti na pogrešan zaključak prikrivanjem neposrednih činjenica, objavljivanje nedokumentiranih izjava ili iskrivljavanje činjenica. Načelo transparentnosti nalaže navođenje što više izvora u sadržajima kao i ograničavanje anonimnih izvora, osim u slučajevima kad su te informacije nužne. Naša obaveza i cilj jeste praviti programe koji su pravični, utemeljeni na tačnosti i vjerodostojnosti činjenica.

2.1. Lično mišljenje

Mišljenja i komentari razlikuju se od vijesti i analiza. Kad su sve relevantne činjenice tačno i nepristrano utvrđene, novinar može izraziti profesionalnu procjenu događaja, ali ne i lično mišljenje. U slučajevima kada je program kreiran tako da nudi lično mišljenje specifične osobe ili grupe, tada priroda tog programa mora biti unaprijed objašnjena auditoriju.

2.1.1. Lično mišljenje na društvenim mrežama i drugim platformama novih medija

Novinari, kreatori sadržaja kao i moderatori imaju obavezu voditi računa o sadržaju komentara na društvenim mrežama i drugim budućim platformama na kojima će BHRT distribuirati sadržaj. Pravovremeno moderiranje komentara u skladu sa kreiranjem atmosfere dijaloga i promoviranjem slobode mišljenja, elementarno je za sliku BHRT-a kao kuće sa najvišim etičkim standardima. Korisnici koji krše osnovna načela prava na slobodno izražavanje, maliciozni komentatori (botovi i trolovi) kao i oni koji šire govor mržnje trebaju biti izuzeti iz daljnje komunikacije putem društvenih mreža i na službenim nalogima BHRT-a, pravično, pravovremeno i efikasno.

2.2. Terminologija koja se koristi u sadržajima javnog servisa

Uposlenici BHRT-a će u svojim izvještajima i priložima maksimalno koristiti izraze i terminologiju koja neće vrijeđati, uznemiravati ili iritirati pripadnike određene etnične grupe, vjerske ili manjinske grupe.

Prilikom korištenja terminologije u osjetljivim ili kontradiktornim situacijama, novinari i urednici koristit će pojmove i definicije sadržane u međunarodnim dokumentima, presudama Suda za ljudska prava EU, Dejtonskom mirovnom sporazumu, Ustavu Bosne i Hercegovine, presudama Haškog tribunala ili nesporno utvrđenim historijskim činjenicama.

U skladu sa primjenom Evropske konvencije o ljudskim pravima i praksom Evropskog suda za ljudska prava, nije isključeno ni kritičko razmatranje eventualno spornih termina, ako se radi o preispitivanju u skladu sa javnim interesom, profesionalnim standardima i adekvatnom argumentacijom.

2.3. Pravičnost

Svi programi BHRT-a trebaju se temeljiti na načelima pravičnosti i otvorenosti.

Prema sagovornicima se treba odnositi iskreno i s poštovanjem. Urednici i/ili voditelji obavezni su svoje sagovornike prethodno upoznati s prirodom, ciljevima i nakanama razgovora/emisije, dok za iskaze djece treba imati odobrenje njihovih roditelja, odnosno staratelja. Učesnici su obavezni poštivati norme kulture dijaloga i biti iskreni i vjerodostojni u svojim iskazima. Svaki pojedinac ili organizacija imaju pravo odbiti da sudjeluju u programu. Ali, kada je auditoriju nejasno zašto se učesnik ili organizacija nije pojavila, razlozi njihovog izostanka trebaju biti objašnjeni.

Za sve učesnike programa, kao i za novinare, vrijede načela Smjernica, posebno ona koja se odnose na poštivanja ljudskih prava i sloboda, te na prava građana koja im garantira Ustav i zakoni Bosne i Hercegovine, odnosno ustavi entiteta.

2.4. Tačnost podataka

Svi programi BHRT-a moraju biti utemeljeni na tačnosti podataka. Temelj ovog načela jest detaljno istraživanje činjenica o događajima. Stoga, kad god je to moguće, novinari i svi drugi kreatori programa trebaju prikupljati informacije iz prve ruke, tako što će biti na mjestu događaja. Radi postizanja maksimalne pouzdanosti informacija o događajima o kojima BHRT nema vlastiti izvještaj, vijest ne bi trebala biti emitirana ako nije potvrđena iz najmanje dva izvora. Novinari i drugi kreatori programa, ako se služe web stranicama, portalima i drugim online izvorima informacija, uzet će u obzir pouzdanost izvora i provjeriti njegovu tačnost i istinitost u dosadašnjem radu. BHRT, odnosno uposlenici, ne smije rizikovati svoj ugled u javnosti prenošenjem lažnih vijesti.

Kada se objavi netačna vijest, treba jasno i otvoreno priznati počinjenu grešku i što prije je ispraviti.

2.5. Izvori i povjerljivost

Kada je god to moguće, izvor informacije treba biti naveden, ali novinar i uredništvo imaju pravo u određenim okolnostima zadržati u tajnosti identitet izvora ili učesnika. Stoga, u situacijama kad se dogovaraju o povjerljivosti, novinari i urednici trebaju pažljivo razmotriti moguće posljedice i o tome zatražiti saglasnost posloводства.

2.6. Arhivski materijal

Urednici i novinari obavezni su jasno naglasiti kada se koristi arhivski materijal. Arhivski materijal u vlasništvu BHRT-a, koji se distribuira putem društvenih mreža i svih budućih online platformi, mora biti zaštićen odgovarajućim logotipom i/ili markicom i/ili vodenim žigom. Također, posebno se mora voditi računa o nedozvoljenoj redistribuciji sadržaja u vlasništvu BHRT-a, prije svega u slučajevima kada se osjetljivi materijal koristi van konteksta ili u svrhu dezinformiranja ili proizvodnje lažnih vijesti, te takve slučajeve rješavati sporazumno i uz profesionalnu saradnju sa samim društvenim mrežama.

3. PRISTOJNOST I ULJUDNOST

BHRT će u svojim programima poštivati općeprihvaćene standarde o pristojnosti i uljudnosti, a vodit će računa i o običajnim (kulturološkim, društvenim, religijskim) normama svoje sredine, odnosno sredine o kojoj ili iz koje se izvještava. Ne smije se koristiti nikakav programski sadržaj koji bi mogao potaći pojedince ili skupine na nasilje, nered i mržnju. Nije dopuštena upotreba jezika koji bi mogao značiti uvredu pojedinca ili bilo koje društvene grupe. Neće se emitirati materijal koji bi mogao provocirati ili potaći na djela protiv temeljnih prava i građanskih sloboda pojedinaca i grupa.

Uposlenici BHRT-a i vanjski saradnici obavezni su poštivati najviše profesionalne standarde. Može se odbiti objavljivanje sadržaja i zatražiti odgovornost urednika ako su prekršeni standardi profesionalnog ponašanja: plagijat, dobavljanje informacija putem mita ili drugim neetičnim načinima, neosjetljivost na tragediju i bol ili ako postoji sukob interesa. Urednici emisija ne smiju prenosti događaje na senzacionalistički način niti prikazivati pogrešne ili pristrasne verzije događaja.

4. IZVJEŠTAVANJE O NASILJU I KRIMINALU

BHRT neće emitirati sadržaje koji bi mogli podsticati na nasilje ili javne nered. U izvještavanju o nasilju i kriminalu treba posebno voditi računa o načinu informiranja javnosti o ovakvim događajima. Pri odlučivanju o emitiranju scena nasilja, urednici trebaju voditi računa o vremenu emitiranja takvih priloga uzimajući u obzir dob slušatelja/gledatelja/online korisnika. Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti djece i drugih društvenih grupa osjetljivih na takve sadržaje. BHRT neće emitirati sadržaje koji bi mogli podsticati kriminal ili kriminalne aktivnosti. U izvještavanju o krivičnim aktivnostima treba imati na umu da se svi optuženi smatraju nevinima dok se ne dokaže njihova krivica. Potrebno je biti oprezan kada su u pitanju izjave ili navodni dokazi prije suđenja. Članovi porodice optuženih ili osuđenih osoba se smatraju nevinima osim ako ih sud ne okarakterizira drugačije, i ne smiju biti predmet nepotrebnog medijskog fokusiranja.

5. IZVJEŠTAVANJE O TERORIZMU I DRŽAVNOJ SIGURNOSTI

U izvještavanju o terorizmu, uloga javnih emitera je da izvještavaju tačno i odgovorno izbjegavajući nagađanja. U takvim situacijama profesionalna odgovornost iskazuje se i u odabiru jezika koji neće podsticati paniku, neprijateljsko raspoloženje, odmazdu ili bilo kakve negativne porive prema određenim grupama ili pojedincima.

U izvještavanju o terorističkim incidentima, informacije i izvještaji trebaju se isključivo ograničavati na dostupne i provjerene činjenice izbjegavajući sugeriranje uzroka događaja i

njihovog konteksta prije nego što se o tome izjasne službeni organi (policija, sud, nadležne institucije).

5.1. Rad s policijom

Novinari trebaju biti spremni otkriti svoj identitet u službenom kontaktu s policijom tokom obavljanja profesionalnih dužnosti i poštovati policijske procedure kada prilaze mjestima s ograničenim pristupom. Posebnu pažnju treba obratiti na istinito izvještavanje vodeći računa da se ne objavljuju informacije i materijali koji bi mogli ugroziti policijski rad i/ili istragu. Novinari imaju obavezu štititi povjerljive izvore informacija ako budu predmet policijskog ispitivanja.

Novinari snose odgovornost u slučaju otkrivanja identiteta žrtve nasilja. Identitet žrtava zločina počinjenog iz mržnje, a naročito žrtava silovanja, ne smije se otkriti bez žrtvinog dopuštenja. Identitet preminulih žrtava se smije otkriti tek kada se dobije dopuštenje od uže porodice ili nakon formalne identifikacije.

5.2 Izvještavanje o sudskim postupcima i istragama

Javnost ima pravo dobiti pravovaljanu informaciju o aktivnostima sudova. Pažljivo i s osjetljivošću treba izvještavati o istragama i sudskim predmetima o krivičnim djelima, krivičnom gonjenju i sudskim presudama. Svojim izvještajima i objavljenim informacijama novinari i urednici ne smiju se miješati, niti ugroziti provođenje pravde u tekućim procesima, kao ni utjecati na ishod suđenja.

5.3. Izvještavanje o krivičnim postupcima, sudskim postupcima i istragama u koje su umiješani maloljetnici.

Ne smiju se objavljivati ime i drugi podaci koji bi mogli otkriti ili uputiti na trag koji bi mogao dovesti do identifikacije maloljetnika koji bi mogli biti uključeni kao žrtve, svjedoci, osumnjičeni ili na drugi način umiješani u istragu ili sudski postupak u vezi s krivičnim djelom. Posebna pažnja će se posvetiti zaštiti identiteta maloljetnika na bilo koji način umiješanih u seksualno nasilje. U svim takvim slučajevima, informacije o identitetu se mogu objavljivati samo po prethodno pribavljenom odobrenju nadležnog organa.

6. SUKOB INTERESA

BHRT gradi ugled kod svog auditorija putem programa u koje javnost ima povjerenje. Vanjske aktivnosti uposlenika, posebno urednika i kreatora programa, kao i aktivnosti njihovih porodica ili saradnika ne smiju ni na koji način utjecati na programske sadržaje. Novinari i urednici ne mogu izvještavati, odnosno odlučivati o priložima i programima koji su povezani s aktivnostima različitih interesnih grupa kojim mogu pripadati, odnosno s kojim su direktno, putem porodičnih ili ostalih bliskih veza povezani.

Postojanje bilo kakvog sukoba interesa novinara i urednika, stvarnog ili prividnog, može ugrozi nezavisnost i objektivnost rada, ugled i povjerenje u BHRT. Novinari i urednici moraju biti izuzeti iz izvještavanja u situacijama u kojima ima profesionalne, osobne, obiteljske ili prijateljske interese, a koji bi eventualno mogli dovesti u sumnju nesprisanost izvještavanja.

6.1. Lična korist

Nijedan uposlenik neće koristiti svoju poziciju u BHRT-u da bi ostvario korist bilo koje vrste. Pod ličnom koristi u obzir se uzima materijalna i nematerijalna korist koju je uposlenik mogao ostvariti svojim djelovanjem i pozicijom.

6.2. Politički angažman

Otvoreno zalaganje za jednu političku stranku ili opciju nespojivo je sa novinarskom profesijom. Kao javne ličnosti, novinari/urednici ne trebaju javno iznositi svoje političke stavove, uključujući društvene mreže i nove medije.

Učešće u političkoj, izbornoj ili medijskoj kampanji ne može se obavljati istovremeno s novinarskim/uredničkim poslom. Osim toga, politička aktivnost članova porodica novinara/urednika također može uzrokovati stvaran ili prividan sukob interesa.

Pri odlučivanju da li postoji sukob interesa zbog političkog angažmana uposlenika BHRT-a ili člana njegove porodice, nadređeni trebaju uzimati u obzir nivo njegove političke angažiranosti i prirodu posla koji obavlja.

7. ISTUPI U JAVNOSTI

Uposlenici javnih emitera ne mogu, bez prethodnog odobrenja nadređenih, istupati u javnosti o pitanjima koja se odnose na poslovanje i odnose unutar javnih emitera. Ova odredba odnosi se i na službene i vlastite profile na društvenim mrežama.

7.1. Uposlenici BHRT-a, koji su zaduženi za davanje informacija drugim medijima i javnosti, moraju to činiti korektno, osmišljeno, susretljivo i u dobroj namjeri, imajući u vidu ciljeve, vrijednosti i ugled BHRT-a.

7.2. Svi uposlenici BHRT-a moraju se odgovorno ponašati pri istupima u javnosti i učešću u različitim javnim aktivnostima te promovirati i čuvati interese i vrijednosti BHRT-a kao javnog medijskog servisa.

7.3. Svi uposlenici moraju biti svjesni da će u svemu što rade, pišu ili šalju javnosti biti smatrani dijelom BHRT-a. Nikome nije dopušteno iskazivanje vlastitog mišljenja ili stajališta u javnosti i na društvenim mrežama koja štete ugledu i interesima BHRT-a.

7.4. Uposlenicima BHRT-a nije dozvoljen govor mržnje, veličanje ili minimiziranje ratnih zločina, agresivnost, neprimjereno izražavanje i korištenje vulgarnih riječi i distribuiranje bilo kakvog oblika materijala i poruka s takvim sadržajima, na bilo koji način.

7.5. Uposlenici BHRT-a ne smiju u javnim istupima i djelovanju, te istupima na društvenim mrežama i novim medijima kršiti odredbe Općih akata BHRT-a.

8. NEZAVISNOST

Nijedna društvena grupa, organ vlasti, politička stranka, vladina ili nevladina organizacija, kao ni pojedinac, bez obzira na svoju društvenu ulogu i poziciju, ne može imati privilegirani položaj u programima BHRT-a. Učesnici emisija i programa ne mogu određivati uvjete učestvovanja u programima javnog servisa, uključujući dužinu nastupa, izbor drugih učesnika

i sl. S obzirom na to da sadržaji i službeni nalozi BHRT-a na društvenim mrežama i svim drugim budućim online platformama mogu biti pod direktnim ili indirektnim pritiskom politički motiviranih korisnika (botova i trolova), potrebno je posvetiti posebnu pažnju pri osiguravanju ovog segmenta javnog prostora od bilo kakvog utjecaja.

8.1. Uposlenici BHRT-a neće podržavati ili promovirati interese političara, političkih stranaka ili drugih pojedinaca i kompanija, udruženja, institucija i sl. Od naših urednika/novinara, u svim programima i redakcijama, očekuje se da nisu aktivno angažirani i da nemju korist u poljima/djelatnostima o kojima izvještavaju i programski odlučuju.

8.2. Uposlenici BHRT-a neće se uključivati u bilo kakve kampanje, izuzev u situacijama kada to odobri generalni direktor BHRT-a.

8.3. Uposlenici neće aktivno raditi na pripremi trećih strana za intervju, pisati govore ili saopćenja za javnost za druge niti će preduzimati bilo koju drugu aktivnost koja dovodi u pitanje integritet BHRT-a.

8.4. Sponzorstvo

Sponzoriranje informativno-političkih programa nije dopušteno, dok u drugim programskim oblastima sponzorirani sadržaji moraju biti jasno obilježeni i prepoznatljivi. Nije dopušten bilo kakav utjecaj sponzora na sadržinu programa. Ova odredba se odnosi i na sadržaje kreirane za društvene mreže i distribuirane na službenim profilima BHRT-a.

9. RAZLIČITOST

U programskim sadržajima BHRT-a polazi se od toga da nema zabranjenih društvenih tema ili nedodirljivih javnih osoba. Načelo različitosti potvrđivat će se u svim programima, uvažavajući višereligijsku, multikulturalnu i društvanu raznolikost Bosne i Hercegovine.

Uvažavanje načela različitosti zasnivat će se na:

- otvorenoj i slobodnoj raspravi o pitanjima od javnog interesa
- poštivanju i podsticanju pluralizma političkih, religijskih, kulturoloških, privrednih, regionalnih i svih drugih ideja usmjerenih ka napretku društvene zajednice
- njegovanju i razvijanju svih oblika stvaralaštva što pridonosi društvenom razvoju i uspostavi prihvatljivog sistema vrijednosti.

9.1. Osjetljivost

Kreatori programa iskazuju i uvažavaju osjetljivost kod emitiranja šala ili humora koji se dotiče rase, religije, dobi, invalidnosti, spola ili seksualne orijentacije. U tim situacijama uvijek treba imati u vidu da se grupe ili pojedinci, prema kojima je takav sadržaj usmjeren, mogu osjetiti povrijeđenima.

Komentari na društvenim mrežama mogu biti potencijalno uvredljivi, za bilo koju kategoriju društva, trebaju biti uklonjeni.

Audiovizuelni i radijski programi u izvještavanju o događajima koji mogu uznemiriti publiku (npr. scene nasilja, snimci žrtava nesreće, prirodnih katastrofa i sl.) najavit će se odgovarajućim upozorenjem. Posebno će se osigurati zaštita maloljetnika od sadržaja za koje je vjerojatno da bi mogli ugroziti njihov fizički, psihički ili moralni razvoj, bilo tehničkom zaštitom ili odgovarajućim rasporedom i označavanjem sadržaja.

10. PRAVO NA ODGOVOR

BHRT mora omogućiti pravo na odgovor koje je zagarantirano i ostvaruje se pod sljedećim uvjetima:

- osoba ili grupa kojima je objavljenim sadržajem nanescena šteta ima pravo na odgovor u roku od 15 dana nakon objavljivanja takvog sadržaja. Odgovor može biti u pisanoj ili govornoj formi i bit će objavljen u programu na koji se prigovara.
- BHRT ima pravo ukloniti iz teksta odgovora uvredljive sadržaje, kao i dijelove koji su u suprotnosti s ovim Smjericama, vodeći računa da se očuva smisao i sadržajna cjelina odgovora.
- pravo na odgovor odnosi se i na sadržaj distribuiran putem portala, društvenih mreža i svih budućih novih platformi.

BHRT je spreman kritički se odnositi prema svom radu i partnerski saradivati s publikom/korisnicima/javnošću...

**PREDSJEDAVAJUĆA
UPRAVNOG ODBORA BHRT**

Valentina Rupčić

Valentina Rupčić

Broj : 100-05-01/23
Datum: 30.1.2023.